

بایدها و نبایدهای معلم دانش آموزان نسل جدید

عاطفه کوه دار^۱

^۱کارشناسی ارشد شیمی معدنی، دبیر شیمی شهرستان نظرآباد

چکیده

این پژوهش با روش اسنادی و بهره گیری از منابع کتابخانه‌ای، به بررسی بایدها و نبایدهای معلمی می‌پردازد. معلمان به عنوان اصلی ترین عامل تاثیرگذار در عملکرد تحصیلی دانش آموزان، نقش بسیار مهمی در شاکله‌ی آموزش و پرورش دارند و به عبارتی می‌توان گفت در خط مقدم این سازمان انجام وظیفه می‌کنند. در عصر جهانی شدن آموزش و پرورش که هدف آن آموزش مادام العمر و تربیت شهروند برای جامعه‌ی جهانی است، هرچه معلم نسبت به قشر مخاطب خود یعنی دانش آموزان در هر سن و سال، زبان، زمان و مکان از نظرهای مختلف فرهنگی، فکری، ارتباط گیری، آگاه تر و به روزتر باشد، مهارت معلمی و اثرگذاری او افزایش می‌یابد و می‌تواند حافظ ارزش های ملی، فرهنگی و اعتقادی کشور باشد. ازجمله عوامل موثر در به روز شدن معلمان، تلاش برای اجرای بایدهای معلمی مانند علم آموزی، آشنایی با تکنولوژی، کنترل روابط عاطفی با دانش آموزان و... پرهیز از نبایدهای معلمی مانند مقایسه‌ی اشتباه، تبعیض، کم کاری و... است که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته اند. بنابراین توجه به تحولات نسل جدید، موجب تاثیرگذاری بهتر و حفظ ارزش ها خواهد شد.

واژه‌های کلیدی: دانش آموزان نسل جدید، معلم، راهکارها، بایدها و نبایدها

مقدمه

اساسی ترین رسالت معلمی، تعلیم و تربیت است که در بستر مدرسه محقق می شود و خود را در مراتب بالاتر جامعه در قالب های مختلف نشان می دهد. زمینه ساز تحقق هرچه بهتر و موثرتر این رسالت، آشنایی با فنون و مهارت های معلمی است. معلمی مانند هر شغل دیگری ارکان مربوط به خود را دارد. با این حال باید همواره در یاد داشته باشیم که معلمی تنها شغل به حساب نمی آید. بعضی کارها از چنان قداستی برخوردارند که وصف "شغل" برای آن ها سبک می نماید. مادری شغل نیست، بلکه یک وظیفه الهی و جلوه ای از عبادت است. معلمی هم یک کار مقدس محسوب می شود؛ زیرا عبادتی چندمنظوره است [۱]. به اعتقاد کازدا^۱ معلمان اثربخش باید در سه زمینه خود را تقویت کنند. نخست باید در زمینه ای موضوعی که تدریس می کنند آمادگی داشته باشند. دوم این که باید در مورد نظریه های یادگیری اطلاعات کافی داشته باشند. در آخر این که باید به مجموعه ای از مهارت ها که می تواند موجب تقویت روابط میان فردی در کلاس درس شود [۲]. پس ارکان مهم معلمی شناخت جامعه ای مخاطب و یافتن کدگذاری مشترک میان معلم و دانش آموز است. این امر در برقراری ارتباط موثر، فرآیند تدریس و به خصوص اثرگذاری پرورشی و تربیتی، بسیار مهم است. تاجایی که می توان ادعا کرد اگر ارتباط گیری بین معلم و دانش آموز به طور موثر رخ ندهد، موجب دلزدگی دانش آموز از دبیر و بی انگیزگی دبیر برای پیش برد اهداف تعلیم و تربیت خواهد شد و تمامی تلاش ها نتایج معکوس خواهد داشت. به این ترتیب که بین دانش آموز و معلم دافعه بوجود می آید و تنها به دلیل جبر محیطی کنارهم قرار می گیرند و نه تنها اثر تربیتی جایی ندارد بلکه امرآموزش نیز با اختلال مواجه خواهد شد. به این ترتیب با علم به مطالب گفته شده، باید خودمان را با تحولات نسل جدید از یک طرف و از طرفی با پدیده های جهانی شدن آموزش و پرورش سازگار کنیم. بر خلاف گذشته، آموزش و پرورش امروز و آینده به معنای فرایند دائمی یادگیری توسط هر انسان و هر جامعه است. یکی از اهداف تازه آموزش و پرورش یادگیری تغییر است. امروزه معلمی، تنها شغلی است که وظیفه ای ایجاد جامعه در حال یادگیری و تولید دانش و توسعه ای توانمندی های افراد برای نوآوری، انعطاف پذیری در نسل جوان و متعهد کردن وی به تغییر و توسعه را به عهده دارد [۳]. کسب دانش، پرورش هوش، استعداد، شناخت خود و آگاهی از موهبت ها و استعدادهای خویش، به کار انداختن قوای ذهنی خلاق و پر تخیل، غلبه بر انگیزه های نامطلوب و ویرانگر، ایفای نقش مسؤولانه و... از جمله هدف های آموزش و پرورش نوین است [۴].

علم، تدریس، معلم، شاگرد، محتوای درسی و مدرسه در حال احراز تعاریف جدید هستند. جهانی شدن موجب شده تا در بسیاری از موارد مرزهای سنتی آموزش و فناوری ها از بین رفته و نیازمند آن است که دوباره تعریف شود. برای مثال از بین رفتن مرز بین دولت های ملی و جامعه جهانی، بین فرهنگ ملی و خرده فرهنگ های تشکیل دهنده آن، بین مدرسه و جامعه محلی، بین خانه و مدرسه، بین آموزش و کار، بین دنیای کار و مؤسسات یادگیری، بین آموزش رسمی و غیررسمی، بین برنامه درسی از قبل تنظیم شده و انتخاب های افراد، بین شاگرد و معلم، بین والدین و فرزندان آن ها، بین انسان و ماشین و حتی بین رشته های مختلف، موجب شده تا چالش های عمده ای در آموزش ایجاد شود که به منظور برخورد با آن ها و انطباق با تغییرات پیش آمده، برنامه ریزان و مربیان آموزشی بایستی گام هایی فوری و متهورانه برای تجدید سازمان آموزشی در تمامی جنبه ها و ابعاد بردارند و بدیهی است که غفلت از این کار به معنی سلب مسؤولیت به نفع جهانی سازی و جریان متولی آن است [۵]. این گام ها چیست؟ چگونه باید با تحولات نسل جدید مواجه شد؟ به روز بودن در عین حفظ ارزش ها چگونه است؟

شناخت نسل جدید

جمعیت شناسان و جامعه شناسان غربی، متولدین دوره های مختلف تاریخی را بر اساس تغییرات اساسی در شیوه زندگی آن ها، به شکل های مختلفی نام گذاری می کنند. بر این اساس، نسل های مختلف، با نام هایی همچون نسل X، نسل Y و نسل آلفا در این قبیل طبقه بندی ها قرار می گیرند. نام گذاری نسل ها برای اولین بار در امریکا صورت گرفت اما پس از آن کشورهای دیگر

^۱Cazda

نیز این دسته‌بندی جامعه‌شناسی و جمعیت‌شناختی را در مورد کشور خود انجام دادند. نسل زد یا نسل نت به افرادی تلقی می‌شود که تقریباً بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۰ متولد شده‌اند. (متولدین میانه دهه ۱۳۷۰ تا انتهای دهه ۱۳۸۰) این نسل از همان ابتدای کودکی وقتی چشمان خود را به روی دنیا گشودند، توانستند پیشرفت اینترنت و سایر ابزارهای هوشمند دنیا را ببینند و اصلاً به همین خاطر به آن‌ها نسل نت (اینترنت) یا بومی‌های دیجیتال گفته می‌شود.

برخی از جامعه‌شناسان تغییرات نسل‌ها را هر ده سال یکبار در نظر می‌گیرند. به هر حال این تغییر با هر آهنگی که صورت بگیرد نیازمند یافتن مولفه‌های تطبیق افراد نسل‌های قبلی و بعدی با یکدیگر است. این تطبیق‌پذیری در مدرسه بسیار ضروری می‌نماید. حداقل فاصله سنی دبیر آموزش و پرورش با دانش‌آموزان ۴ سال است و حداکثر اختلاف، ۴۵ سال یا بیشتر است. طبیعی است که این انطباق برای دبیران با سابقه سخت‌تر است. از طرفی دانش‌آموزان نسل جدید خود را ملزم به این سازگاری نمی‌دانند. پس باید معلمان زمام مدیریت اوضاع را آگاهانه در دست بگیرند تا اوضاع از کنترل خارج نشود و از اهداف تربیتی دور نشوند. در این میان شناخت ویژگی‌های دانش‌آموزان برای معلمان امری ضروری تلقی می‌شود.

ویژگی‌های دانش‌آموزان نسل جدید

۱. میانه‌ی خوبی با خلاقیت و نوآوری دارند.
 ۲. تمایل به برهم زدن ساختارها و ارائه‌ی ابزارها و ساختارهای جدید دارند.
 ۳. دامنه توجه کمتری دارند.
 ۴. خودآموز هستند و تمایل دارند که به صورت آنلاین جذب دانش کنند تا از طریق روش‌های سنتی یادگیری.
 ۵. ویژگی‌های این نسل متأثر از گسترش فضای مجازی و دنیای دسترسی بالا و سرعت است.
 ۶. به دنبال مستقل شدن حتی در سنین پایین هستند و به دنبال روش‌هایی اند که بتوانند خودش منابع مالی خودش را تامین کنند.
 ۷. در عرصه فناوری و روش‌های نوین آموزشی، به حجم بالایی از اطلاعات و دانش دست می‌یابند و خود را نیازمند تجربه نسل قبل نمی‌بینند.
 ۸. سطح آگاهی بالا، دسترسی به فضای مجازی، اینترنت و به این ترتیب سطح اطلاعات بالایی دارند.
 ۹. اهل مجادله هستند و درعین حال به اختلاف عقیده احترام می‌گذارند.
 ۱۰. به دنبال کسب تجربیات جدید هستند و ریسک‌پذیری بیشتری دارند.
- تغییر در نسل جدید، نیازمند تقویت و حتی ایجاد تغییراتی در معلم، مدرسه، نظام آموزشی و حتی محتوای کتاب درسی است. تمامی این تغییرات هدفمند بوده و در راستای همسو کردن دانش‌آموزان با اهداف تربیتی است. بدیهی است که از نظر نسلی که نسل انگشت شصت تلقی می‌شود، ۱۰ بار از روی یک مشق نوشتن کاری بیهوده تلقی می‌شود. پس می‌توان چنین برداشت کرد که معلم در حیطه‌ی مربوط به خود، دارای بایدها و نبایدهایی است. از مواردی که در متناسب کردن شخصیت معلم با نسل جدید تاثیر بسزایی دارد، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

بایدهای معلم نسل جدید

معلم اثرگذار باید ویژگی‌های زیر را در خود ایجاد و تقویت کند:

با ظاهری آراسته و لباس تمیز و شاد در مدرسه حضور یابد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که پوشش معلم از نگاه دانش‌آموز در یادگیری تاثیر دارد و چهار شاخصه اساسی؛ پوشش و یادگیری، فرم و مدل پوشش معلم، نقش الگویی پوشش معلم و نقش زیبا شناختی پوشش معلم بیانگر این نتیجه است که دانش‌آموزان

دوره متوسطه اول و دوم نسبت به نگرش ها، ارزش ها و شخصیت های معلمان خود واکنش نشان می دهند و در این میان پوشش ظاهری معلمان را در یادگیری بهتر موثر دانسته، به فرم و مدل پوشش معلم اهمیت می دهند و از معلمان شیک پوش و امروزی رضایت بیشتری دارند و در بیشتر موارد از پوشش معلمان خود در صورت پسند الگو می گیرند و علاوه بر اینها به نوع و رنگ پوشش آنان حساسیت نشان می دهند. و می توان گفت پوشش مناسب معلم از نظر دانش آموز موجب نزدیکی بیشتر بین آن دو می شود [۶]. همچنین در تعریفی از آراستگی در کتاب مهارت های معلمی می خوانیم؛ کسانی که با تدریس و تبلیغ بنای اثرگذاری دارند باید به ظاهر خود برسند. البته معنی پاکی و نظافت استفاده از لباس های گران قیمت با دوخت های استثنایی نیست؛ چون این رقم جاذبه ها، در تمرکز شاگرد برای فهمیدن مطلب خلل وارد می کند [۱]. استفاده از رنگ های تیره میزان یادگیری را کاهش می دهد و در شخصیت فرد تأثیر (منفی) بسیاری دارد. در علم روان شناسی از دیدگاه متخصصان روان شناس تنوع رنگ با نشاط و شادابی رابطه مستقیم دارد و موجب می شود هیجانات کودکان، نوجوانان و جوانان، به طور منطقی بروز کند. چون غالبا این گونه در اذهان جای گرفته است که معلم باید پوششی کاملا ساده و یکنواخت داشته باشد که باعث جلب توجه زیاد دانش آموزان نگردد ولی اگر دقت کرده باشید، صحبت ما قطعا درباره چنین نحوه پوششی برای مدتی کوتاه نیست، بلکه جهت گیری بحث ما درباره نهاده شدن چنین پوششی در بطن فرهنگ است، طوری که به مرور حالتی عادی و یکنواخت به خود بگیرد تا جایی که بتوانیم محیط های یادگیری را از حالت رکود و خمودگی خارج کنیم و شاهد تأثیرات مفید و مؤثر بر روح و روان دانش آموزانی باشیم که آتیه سازان جامعه اند [۷]. آراستگی ظاهر معلم وسیله ای برای تسهیل و تسریع در رسیدن به آرمان های تعلیم و تربیت می باشد.

همواره در تلاش برای یادگیری باشد و خود را فارغ التحصیل نداند.

کار معلم انتقال دانش و اطلاعات است. علم و دانش نیز دائما در حال پیشرفت و گسترش است. پس یک معلم باید همیشه احساس نیاز به یادگیری و فراگیری مطالب تازه داشته باشد. پایان یک دوره تحصیلی مانند کارشناسی یا تحصیلات تکمیلی به معنای تمام شدن دوران تحصیل وی نیست و نباید مطالعات خود را پس از کسب مدرک تحصیلی متوقف کند. درواقع ضرورت پاسخگو بودن به دانشجویان، ارتقای شغلی، الزامات حرفه ای و آشنایی با تازه های دنیای علم موجب می شود تا اساتید همواره در تلاش برای یادگیری خواه از طریق فعالیت های رسمی یا غیر رسمی می باشند. آموزش رسمی به عنوان پایه ای برای یادگیری های بعدی لازم است اما کافی نمی باشد. در این میان وجود آموزش های غیر رسمی به عنوان مکمل فعالیت های یادگیری نقش اساسی را ایفا می نماید [۸]. اگر معلم به درس تدریسی خودش علاقه داشته باشد، خودش را با تغییرات علم مربوط به آن آشنا نگه داشته و همواره به باز آموزی دائمی خود مشغول است.

باید بتواند از تکنولوژی استفاده بهینه کند

امروزه تقریبا بیشتر مدارس، فارغ از مقطع و دوره تحصیلی هوشمند شده اند. یک معلم خوب باید بتواند در یک مدرسه هوشمند، به خوبی از این امکانات استفاده کرده و مفاهیم را بهتر به دانش آموزان خود منتقل کند. به عنوان مثال، در دروسی مانند کار و فناوری و تفکر و سواد رسانه ای نیاز است که در یک کلاس هوشمند از کامپیوتر استفاده شود. از آنجایی که پیشرفت های فناوری موجب جهانی شدن و تحول دیجیتال می شود، معلمان به عنوان اصلی ترین عامل تأثیرگذار بر پیشرفت روند آموزشی در مدارس، می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا مهارت های لازم را برای موفقیت در مشاغل آینده کسب کنند. استفاده موثر از ابزارهای یادگیری دیجیتال در کلاس های درس می تواند مشارکت دانش آموزان را افزایش دهد، به معلمان کمک کند تا برنامه های درسی خود را بهبود بخشند و یادگیری شخصی شده را تسهیل کنند. همچنین به دانش آموزان کمک می کند تا مهارت های ضروری قرن ۲۱ را بهتر بیاموزند. امروزه از آموزش و پرورش انتظار می رود تا موجبات

یادگیری فعال و مشارکتی را در بین دانش آموزان فراهم آورد. شیوه های آموزشی جاری مسلماً پاسخگوی نیازهای آموزشی متغیر عصر جدید نیست. معلمان باید پتانسیل فناوری های نوین دیجیتالی را در فعالیت های روزانه خود درک کنند و از آن ها به خوبی استفاده کنند تا بتوانند موجبات پیشرفت روند یادگیری در نظام آموزشی را فراهم سازند و دانش آموزان را برای زندگی آینده در عصر پر محتوای اطلاعات را داشته باشند. با توجه به اهمیت موضوع فناوری های نوین دیجیتالی در جوامع مختلف در عصر حاضر و آینده هر مملکت، ضرورت آشنایی معلمان با تکنولوژی های جدید آموزشی بسیار هائز اهمیت می باشد [۹].

به تدریس علاقه داشته باشد

زمانی که با شوق و علاقه به سراغ کاری می رویم تمام حوصله و توان خود را به کار می گیریم تا آن را به سرانجام برسانیم. معلمی نیز همینطور است. رفتار یک معلم، نحوه تدریس و نوع بیان آن همه در یادگیری دانش آموز و جلب نظر او تاثیر مستقیم می گذارند. اگر شخصی صرفاً برای رفع نیازهای ساده خود و کسب درآمد در این زمینه مشغول به کار شده است، علاقه ای به آموزش دادن ندارد. اما یک معلم علاقمند به تدریس، به بهترین شکل حتی با بهره گیری از راهکارهای آموزشی خلاقانه و اختصاصی خود، مفاهیم را به دانش آموز آموزش دهد. استادی که به درس ریاضی علاقه دارد باید در زمینه تدریس ریاضی فعالیت کند و به این ترتیب بیشترین بازدهی را خواهد داشت. معلمی که به درس فیزیک علاقه دارد اگر فیزیک تدریس کند چون خودش به مباحث علاقه دارد، خلاقیت هم به خرج می دهد و روش های جدید و نوینی را برای تدریس ارائه می نماید. بنابراین علاقه به درس تدریسی خودش می تواند منشا کشف روش های جدید تدریس باشد. در کنار آن تسلط بر درس هم بسیار مهم است. وقتی استاد بسیار خوب درس را بلد است به جای این که حواسش پیش این باشد که درس را درست تدریس کند خلاقیت به خرج می دهد و با روش های جدیدی تدریس را انجام می دهد. یکی از بهترین راهکارها برای داشتن تدریس جذاب و حرفه ای این است که فقط به جای حرف زدن سعی کنیم شاگرد را با مباحث درگیر نموده و کار عملی و تجربی هم به کلاس اضافه نمائیم [۱۰].

برای بهبود توانایی های خود تلاش کند

هیچ انسانی بدون مشکل نیست. چیزی که بیشتر از خود نقص باید مورد توجه قرار بگیرد، تلاش برای رفع آن است. معلم نسل جدید باید هشیار باشد زیرا مخاطبی هشیار دارد. شاید در گذشته، راه گریزی برای فرار معلم از چالش های موجود در کلاس درس وجود داشت، ولی امروزه این طور نیست. پنهان کردن ضعف ها مخاطب امروزی را حساس می کند. و با تکرار خطایی مشابه، اعتماد دانش آموز از معلم سلب می شود. به هر حال یک معلم هرچقدر که تلاش کند تا بهترین باشد، مشکلاتی در تدریس یا حتی رفتار او دیده خواهد شد. معلم آگاه همواره باید در تلاش باشد تا ایرادات خود را شناسایی کرده و آن ها را رفع کند. برای بهبود توانایی ها بهتر است با مطالعه ی قبلی و با طرح درس وارد کلاس شود. اگر موردی پیش آمد که اطلاع نداشت، با صداقت بگوید؛ نمی دانم و زمان بخواهد تا سر فرصت پاسخ لازم را تهیه و ارائه کند.

وقت شناس باشد

یکی دیگر از ابدهای مهم معلمی، وقت شناسی است. یک معلم خوب وظیفه دارد که همیشه سر وقت در کلاس های خود حاضر شود. در صورت لزوم، بیشتر از زمان تعیین شده را در کلاس درس بماند تا به سوالات دانش آموزان خود پاسخ دهد. دروس اختصاصی که معمولاً دانش آموزان نیاز به وقت بیشتری برای حل سوال و تفهیم مطالب دارند، با طرح درس سالانه و روزانه تدریس را پیش ببرد و حتی از ساعات فوق برنامه استفاده کند تا به خوبی درس را به بودجه بندی برساند.

درس را کاربردی و مفید جلوه دهد

برای تاثیر گذاری هرچه بیشتر درس، ضروری است که معلم هدف خود را از تدریس درس، همان ابتدا بیان کند. به این صورت هم ذهن دانش آموز درگیر با بحث می شود و هم یادگیری آن معنا دار می گردد. دانش آموز می تواند با توجه به هدف درس سوال بپرسد و این مشارکت، خود سبب پیشرفت او است. برای دانش آموزان فراگیری درس های کاربردی بسیار لذت بخش است. با بیان هدف تدریس دانش آموز می داند که به فراگیری درس نیاز دارد. در نتیجه هرگونه سهل انگاری و تنبلی، سبب ایجاد مشکل برای او در آینده می شود. دانش آموز برای اینکه بتواند در آینده مشکلات خود را حل کند خود را مجبور به یادگیری درس می کند. خود این موضوع، انگیزه مهمی برای فرد در یادگیری می شود. معلم حرفه ای می داند که درس را به گونه ای ارائه کند که به واسطه فعالیت دانش آموزان، تدریسی مؤثر داشته باشد. استفاده از سوالات مهم و کاربردی و مربوط به درس، سبب فعالیت دانش آموزان می شود. این فعالیت موجب افزایش انرژی معلم و بهبود یادگیری افراد می شود. معلمی که درس را از ساده به مشکل پیش می برد و فعالیت شاگردان را می خواهد؛ در واقع به طور کامل حرفه ای عمل می کند (فرهادی، دانیال، ۱۴۰۲).

قدرت بیان داشته باشد

خوش صحبتی و قدرت بیان، یکی از عواملی است که در ایجاد رابطه با افراد، فوق العاده مؤثر است و معلم باید حتما از این نیرو برخوردار باشد. در صورتی که معلم این فنون را در تدریس خود به کار گیرد، می تواند انگیزه ی دانش آموزانش را برای فراگیری علم، تقویت بخشد و بستر مناسب تری را برای یادگیری در کلاس درس فراهم کند [۱۱]. بسیاری از افراد، باسواد هستند و از جایگاه بالای علمی برخوردارند ولی در تدریس و تفهیم آن به دیگران، ناتوانند. یک معلم خوب باید بتواند مسائل سخت و سطح بالا را به گونه ای ارائه کند که فهم آن برای دانش آموزان و دانشجویان راحت باشد. یک روش ساده برای تفهیم راحت تر مطالب درسی این است که معلم خودش را جای شاگردهایش در نظر می گیرد و از دید آنها مطالب را می بیند و با ساده سازی مطالب، آن ها را بهتر به دانش آموزان منتقل می کند. کنترل شرایط کلاس حین تدریس باید به گونه ای باشد که هر از چندگاهی از دانش آموزان سوال بپرسد و بازخورد بگیرد تا در نهایت متوجه شود که چقدر از مطالب برای آن ها جا افتاده است.

صبور و بردبار باشد

اصولا معلم با کودکان و نوجوانان و افراد بین ۶ تا ۱۹ سال سروکار دارد و این افراد به خاطر کمی سن و تجربه، گاهی رفتارهایی از خود بروز می دهند که اگر معلم بردباری کافی نداشته باشد، موجب ناراحتی و دور شدن از اهداف تربیتی خواهد شد. آموزش، هر چه باشد امری فوری نیست، یک معلم اصلح برای حفظ نظم و مقررات کلاس، ملزم است که روحیه "تاب آوری" را در خود پرورش دهد. معلم در حیطه شغلی خویش، برای تثبیت فرایند یاددهی-یادگیری و برای حفظ اطلاعات و آموخته های دانش آموزان، لازم است تا در سیر امور آموزشی، بردباری را به حداکثر رسانده و توان روبه رو شدن با چالش های موجود در این صنف را داشته باشد یک معلم آگاه، با درک اقتضای شرایط سنی دانش آموزان، معتقد است که امر آموزش مستلزم دقت و توجه فراوان دانش آموزان است و این امر با توجه به "حفظ آرامش" صورت می پذیرد. معلم حرفه ای در خاطر دارد که زمانی امر یادگیری پر رونق حاصل می شود که صبر در زمان ارائه مطالب درسی، حضور دائم داشته باشد. مسلما در تمام فضاهای آموزشی، دانش آموزانی با بهره های هوشی متفاوت از هم وجود دارند. عده ای فی الفور مطالب را در ذهن فرا می گیرند وعده ای نیازمند پردازش اطلاعات هستند. در مورد دسته دوم، لازم است تا معلم نسبت به آن ها در مورد مباحث مربوط به تدریس، حساسیت های مخصوص را داشته باشد و با بینش فراوان و دارا بودن خصلت ممتاز "تاب آوری"، تسهیل کننده روند کاری و تحصیلی در آنان باشد. یکی از کاستی ها و مشکلات جدی، وجود مربیانی است که فاقد شایستگی های

شخصیتی، اخلاقی و رفتاری لازم برای این کار هستند. یافته ها نشان می دهد که صبر از سه راه تامین بهداشت و سلامت روانی پایه، تقویت رفتار عمومی سنجیده و تقویت مهارت های حرفه ای (تدریس و تربیت موثر)، مربی آموزشی را در ایفای مسئولیت هایش یاری می نماید [۱۲].

بدون ترس و نگرانی برای کسب تجارب جدید تلاش کند

آموزش و پرورش گاهی به دلیل کمبود نیروی کار مجبور است از دبیران رشته ی دیگری برای تدریس درس دیگری استفاده کند. شاید این امر عجیب و غیرمنطقی به نظر برسد اما در این بین تلاش معلم کار را ساده و امکان پذیر می کند. موقعیت جدید معلم را برای کسب تجارب جدید آماده می کند. گاهی نیاز است معلم قانونی را عوض کند یا قانون جدیدی بگذارد. بدون ترس و نگرانی ارزش ها، هنجارها و الگوهای را مطرح کند و با صلاح دید خود کنترل اوضاع را بدست بگیرد. همچنین به دانش آموزان توضیح می دهد که چرا باید تغییرات موجود را بپذیرند. میل معلم به کسب تجارب جدید روی دانش آموزان نیز تاثیر مثبتی دارد. چنین معلمی بستر رشد دانش آموز را فراهم می کند و به دانش آموزان کمک می کند تا در زمینه های دلخواه و مورد علاقه خود کاوش کنند و در آن زمینه ها فردی ماهر و مسلط شوند. او به بچه ها کمک می کند تا بفهمند کارهایی که در آغاز دشوار به نظر می رسند سرانجام آسان می شوند و مهم تر از آن این که بیشترین رضایت و خوشحالی ما زمانی حاصل می شود که از پس این کارهای به ظاهر دشوار برمی آییم.

با فرهنگ و گویش مخاطبان آشنایی داشته باشد

آشنایی با فرهنگ و ادبیات و ضرب المثلهای مخاطبان، یکی از کارهای شایسته برای برقراری ارتباط بهتر و انتقال آسان تر مفاهیم است. البته توجه به این مسئله بسیار حائز اهمیت است که آموزش دانش آموزان در مناطق دو زبانه، باید به زبان رسمی فارسی صورت بگیرد نه به زبان محلی. زیرا بچه ها زبان محلی را در خانواده فرا می گیرند پس باید زبان رسمی کشور را در مدرسه بیاموزند. در واقع باید در عین حفظ ارزش ها و سرمایه های گرانقدر گویش های محلی حافظ زبان فارسی باشیم.

به روابط عاطفی خود با دانش آموزان اهمیت دهد

اهمیت ارتباط در کلاس درس آنقدر زیاد است که بعضی از صاحب نظران معتقدند ارتباط و اداره و کنترل یک کلاس درس لازم و ملزوم یکدیگرند. برقراری ارتباط با دانش آموزان در کلاس، معلم با موانع و عوامل زیادی روبروست که آگاهی و تسلط معلم بر این موارد و مهارت های ارتباطی در جهت تحقق اهداف آموزشی امری اجتناب ناپذیر است. ایجاد ارتباط با اولیای دانش آموزان، تلقی کردن کلاس درس به عنوان یک گروه اجتماعی، ایجاد کلاس دوستانه و صمیمی، توجه به ساختار رسمی و غیر رسمی، رابطه متقابل توأم با احترام معلم و دانش آموزان بسیار مهم است [۱۳]. از آن جا که معلم با فکر و اندیشه و روح و روان شاگردان سر و کار دارد، باید در و رنج آنان را بشناسد، در حفظ اسرار و جلب اعتماد و اطمینان آنها بکوشد، مسائل و مشکلاتشان را ببیند و سعی کند علت مشکلات را بررسی و کشف نماید و به ویژه به دنبال عواملی باشد که شاگردان را از درون متحول کند و به فعالیت و کوشش مناسب وا دارد [۱۴]. در بهبود روابط عاطفی با دانش آموزان رعایت موارد زیر بسیار اهمیت دارد:

۱. در توجه و محبت به دانش آموزان، انصاف و مساوات را رعایت نماید.
۲. به شخصیت و افکار دانش آموزان احترام بگذارد.

۳. با رفتار خود در دانش آموزان این احساس را به وجود آورید که در هر حال، حتی زمانی که رفتارشان صحیح نیست، او را قبول دارید.
 ۴. در دانش آموزان اعتماد به نفس، امنیت خاطر و احساس تعلق به درس و مدرسه ایجاد کنید.
 ۵. در اسرع وقت نام دانش آموزان را بخاطر بسپارید.
 ۶. رسیدگی به تکالیف دانش آموزان را خود بر عهده بگیرید و از وجود دانش آموزان توانمند صرفاً برای همکاری در گروه های درسی دانش آموزی استفاده کنید.
 ۷. ایمان و خودباوری در دانش آموزان ایجاد کنید.
 ۸. با پررنگ کردن توانایی های آنها اعتماد به نفسشان را تقویت کنید و کمک کنید استعداد های خود را پیدا کنند.
 ۹. با دانش آموزان خود همدردی داشته باشید. همدردی سبب تسکین دردها و مشکلات دانش آموزان می شود. در صورت لزوم معلم، دانش آموز را به دفتر احضار کند و با او گفت و گو کند.
 ۱۰. با مشارکت دادن دانش آموزان در امور کلاس و مدرسه، آنها را ارزشمند و مفید بدانید.
- در شکل ۱ مجموعه ای این ویژگی ها آورده شده است.

شکل ۱. بایدهای معلمی

نبایدهای معلم نسل جدید

- در کنار بایدها، نبایدها و پرهیزهایی نیز برای یک معلم وجود دارد. معلم اثر گذار :
۱. تفاوت های فردی را در نظر می گیرد، بچه ها را با هم مقایسه نمی کند و می داند هر یک از بچه ها استعداد خاص خود را دارند و هوش یک گونه نیست و ابعاد مختلفی دارد.
 ۲. فقط تدریس نمی کند. علاوه بر تدریس به سایر بعد های مورد نیاز معلمی هم اهمیت می دهد. اهل مطالعه و پژوهش هم هست و مدام با اطلاعات جدید خودش را به روز می کند.
 ۳. هرگز تکالیف درسی را وسیله تنبیه قرار نمی دهد؛ زیرا این کار در علاقه و ذوق دانش آموزان اثر منفی می گذارد.

۴. از تشویق و تنبیه نا به جا پرهیز می کند؛ زیرا تشویق یک دانش آموز سبب تحقیر دیگری نشود.
 ۵. هرگز دانش آموزی را به دلیل درس نخواندن، تکلیف انجام ندادن و یا آرام نبودن، از ادامه حضور در جلسه درس محروم نمی کند.
 ۶. بین دانش آموزان تبعیض قائل نمی شود. به دلیل تمکن مالی، وابستگی خانوادگی، استعداد، زیبایی و... بین دانش آموزان تفاوت نمی گذارد. تشویق در جهت تلاش برای درس خواندن مهم است که آن هم باید در جهت تشویق هر دو دسته دانش آموز ضعیف و قوی باشد تا کلاس درس دچار چند دستگی نشود.
 ۷. از مواضع تهمت پرهیز می کند. برخی از ارتباطات اقتصادی، تفریحی و اجتماعی یا همسفر شدن با بعضی یا رفتن به بعضی مناطق سبب می شود که افراد نسبت به استاد و مربی بدگمان بشوند. با توجه به روایات، کسی که خودش را در موضع تهمت قرار می دهد نباید کسی را که به او گمان بد می برد سرزنش کند [۱].
 ۸. خشم خود را بروز نمی دهد. یک معلم روزانه با تعداد زیادی دانش آموز پرانرژی و گاهاً شلوغ سروکار دارد. ممکن است با عوامل بسیاری روبه رو می شود صبرشان را لبریز کند و ناگهان از کوره در بروند و عصبانی شوند. بنابراین باید روش های کنترل خشم را بشناسد و در این حین آن ها را به کار گیرد.
 ۹. کم کاری نمی کند. معلم با وجود تمام دغدغه های معیشتی و منزلتی که دارد، نباید سرکلاس کم کاری کند و در امر تعلیم و تربیت سهل انگاری اتفاق بیوفتد. تا جایی که می تواند کوتاهی نکند.
 ۱۰. خود را درگیر آفات علم نمی کند. آفات علم شامل علم بی هدف، شهرت طلبی و حتی علم برای پر کردن وقت و کسب معاش است.
 ۱۱. افراط و تفریط نداشته باشد. نه امید نابه جا دهد، نه دانش آموزان را بترساند و امید آن ها را سلب کند.
- علاوه بر مواردی که به عنوان بایدها و نبایدهای معلمی برشمارده شد، موارد دیگری نیز وجود دارد که برای سازگاری معلم با تغییرات جامعه و برخورد با نسل جدید لازم است اما در این پژوهش سعی بر آن بود که به مطالب با اهمیت بیشتر بپردازیم.

نقش مدرسه در برابر تغییرات نسل جدید

طبق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و در افق چشم انداز ۲۰ ساله کشور، مدرسه به مکانی تبدیل خواهد شد که دانش آموزان از حضور در آن جا لذت می برند و از ترک آن اکراه دارند. بدیهی است ایجاد این مدرسه به صورت آنی ممکن نیست و لازم است در محیطی از یک جامعه یادگیرنده مادام العمر طراحی و راه اندازی شود. بنابراین تعاملات بین جامعه و مدرسه به تکامل تدریجی مدرسه در طی زمان می انجامد. از طرفی چنین حرکت تکاملی هیچگاه پایان نمی پذیرد؛ زیرا انتظارات و نیازها دائم در حال تغییرند و متناسب با آن مهارت ها و نقش ها نیز تغییر می یابند که این خود آموزشهای جدیدی را تعریف می نماید. بنابراین مدرسه فوق جزئی از جامعه است و آمادگی لازم برای همگام شدن با تحولات اجتماعی و فناورانه را در خود دارد و همواره قابلیت به روز کردن و "نوسازی" خود را بروز می دهد. در این نگاه، این مدرسه نوعی سازمان یادگیرنده محسوب میشود که با تغییر زیرساخت واحدهای آموزشی موجود، به ترویج یادگیری زاینده، بازبینی الگوهای ذهنی و باز اندیشی در عمل، نوآوری در آموزش و یادگیری برای وآوری را یاری می رساند و به این ترتیب مدرسه را به یک موجود زنده (سیستم) تبدیل می نماید [۱۵]. به عنوان مثال از دیدگاه امکانات مدرسه، می توان به نوآوری روی آورد. برای دانش آموز امروزی تکنولوژی حرف اول را می زند. پس انتظار می رود آموزش در بستر رسانه های آموزشی اتفاق بیوفتد. شیوع بیماری کرونا در ورود آموزش و پرورش به فضای مجازی و استفاده از آموزش مجازی نقش موثری داشته است. تجهیز کلاس های درس به تخته های هوشمند که در اغلب مدارس کشور از چند سال گذشته مرسوم شده است گام مهمی در بهبود امکانات مدرسه تلقی می شود.

علاوه بر تاثیرات معلم و مدرسه بر روند تربیتی منطبق بر پیشرفت های نسل جدید که مطرح شد؛ عوامل دیگری نیز در این میان موثرند که می تواند موجب تقویت و یا تضعیف تلاش های صورت گرفته شود. از جمله این عوامل می توان به خانواده اشاره کرد. گاهی آموزه هایی که در مدرسه مطرح می شود، مخالف آن در خانه پیش می آید که این ناسازگاری موجب تضاد فکری

دانش آموز شده و در بیشتر موارد او را از رسیدن به اهداف تربیتی مطلوب دور می کند. ممکن است بدلیل این کج روی، در مدارس مدام به دانش آموزان تذکر داده شود. این دسته تذکر و رفتارها وضعیت افسردگی و اضطراب را در میان دانش آموزان افزایش می دهد. تاثیر دوست و همسالان، محیط زندگی، فرهنگ بومی و... همگی از عوامل موثری هستند که باید توسط والدین، مربیان و افراد دغدغه مند شناسایی و کنترل شوند.

نتیجه گیری

با توجه به مواردی که مطرح شد می توان دریافت با شناخت ویژگی های دانش آموزان نسل جدید، رشد و تقویت مهارت های معلمی و فراهم آوردن امکانات لازم می توان تا حد زیادی روند تغییرات نسل جدید را کنترل کرد. معلمان به عنوان پرورش دهنده شخصیت دانش آموز باید بایدها و نبایدهای معلمی را بشناسند و در اجرای عملی آن ها کوشا باشند. مدارس نیز تا حد امکان باید با جریان پیشرفت عصر نوین، تکنولوژی و امکانات هم گام شده و تمام تلاش خود را برای بیرون آمدن از روش های آموزشی و تربیتی سنتی و قدیمی به کار ببرند.

منابع

۱. قرائتی، محسن (۱۳۷۵). مهارت معلمی. تهران، مرکز فرهنگی هنری درس هایی از قرآن
۲. سرابی، مرضیه، و مهران، گلنار. (۱۳۹۵). ویژگی های معلم موفق از دیدگاه دانش آموزان. همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران.
۳. تیموری، سعید. (۱۳۹۲). ارزیابی دیدگاه مدیران و کارشناسان مرکز ملی جهانی شدن پیرامون چالش های آموزشی- فرهنگی فراوری آموزش و پرورش در عرصه ی جهانی. *مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی*، ۴(۱۱)، ۱۶۴-۱۳۵.
۴. کینگ، الکساندر و برتراند اشنايدر (۱۳۷۴)، "نخستین انقلاب جهانی"، باشگاه رم، ۱۹۹۰ ترجمه ی شهین دخت خوارزمی، انتشارات احیاء.
۵. صبوری خسروشاهی، حبیب. (۱۳۸۸). آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن؛ چالش ها و راهبردهای مواجهه با آن. *مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی*، ۱(۱)، ۱۵۳-۱۹۶.
۶. حمزه لو، زهره، و نظری، فاطمه (۱۳۹۹). بررسی رفتار نحوه پوشش معلم در مدرسه از دریچه نگاه دانش آموزان دختر دوره متوسطه اول و دوم، *مجله پیشرفت های نوین در روان شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۲۸(۲)، ۸۴-۹۲.
۷. شیرزاد، ساکار. (۱۳۹۱). پوشش معلمان و زمینه های روان شناختی آن، ۲(۲)، ۳۸-۳۹.
۸. سبزی، زهرا، ثناگو، اکرم، و جویباری، لیلا. (۱۳۸۶). آموزش های رسمی و غیر رسمی: دیدگاه و تجربیات اعضای هیات علمی پرستاری و مامایی. *پژوهش پرستاری*، ۲(۵-۴)، ۳۹-۴۴.
۹. همتیان، سوسن و علینژاد بشلی، مهدی و فاتحی، نجمه و بازگیر، ماریا، ۱۴۰۰، ضرورت آشنایی معلمان با فناوری های نوین دیجیتالی در راستای پیشرفت روند آموزشی، اولین کنفرانس بین المللی مطالعات میان رشته ای علوم بهداشتی، روانشناسی، مدیریت و علوم تربیتی.
۱۰. آقا، یعقوب و نامجو مطلق، محمد و گرمنجانی، مجتبی و عسکرپور، نرگس، ۱۳۹۹، تاثیر نحوه تدریس معلمان بر یادگیری دانش آموزان، کنفرانس ملی پژوهش در روانشناسی، ساری.
۱۱. عزیزی فر، سیده نیوشا، ۱۳۹۷، تاثیر تکنیک های بیان و سخنرانی معلم در تدریس، کنفرانس بین المللی مطالعات بین رشته ای در مدیریت و مهندسی، تهران.
۱۲. سفی قلی، مینا، ۱۴۰۰، ویژگی تاب آوری معلمان با تکیه بر سخنان اهل بیت (ع)، چهاردهمین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم اجتماعی و تربیتی، بابل.

۱۳. قاسمی اوماسلان سفلی، سمیرا و دادرس خالدی، فاطمه، ۱۳۹۴، تاثیر روابط و تعامل عاطفی معلمان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، دومین کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی
۱۴. کتاب educational psychology نوشته ی Anita Woolfolk، چاپ ۱۹۸۷.
۱۵. حاجی بابائی، حمیدرضا، ۱۳۹۱، ویژگی های "مدرسه ای که دوست دارم" با توجه به سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تهران.

Dos and don'ts of teachers of new generation students

Atefeh Koohdar

Master's degree in inorganic chemistry, secretary of chemistry in Nazarabad city

Abstract

This research examines the do's and don'ts of being a teacher with the documentary method and using library resources. As the most important factor influencing the academic performance of students, teachers play a very important role in the structure of education, and in other words, it can be said that they perform their duties in the front line of this organization. In the era of globalization of education, whose goal is life-long education and citizen training for the global society, whatever the teacher has to do with his audience, i.e. students of any age, language, time and place, from different points of view. Cultural, intellectual, communication, more informed and up-to-date, his teaching skills and effectiveness will increase and he can protect the national, cultural and religious values of the country. Among the effective factors in updating teachers, trying to perform teacher duties such as learning science, familiarity with technology, controlling emotional relationships with students, and avoiding teacher duties such as wrong comparison, discrimination, lack of work, etc. .. have been investigated in this research. Therefore, paying attention to the developments of the new generation will lead to a better impact and preserve the values

Key words: new generation students, teacher, solutions, dos and don'ts